

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Lokalhistorisk Forening i **HILLERØD** **KOMMUNE**

MEDLEMSBLAD

1993-2

FORSIDEN: Tegning af Badstuehuset fra ca. 1680.

ÅRETS HUS 1993

Bestyrelsen for Lokalhistorisk Forening har igen i år taget initiativ til at kåre en ejendom i Hillerød kommune som "Årets Hus". Arrangementet foregår som tidligere i samarbejde med Hillerød Posten, Nykredit og Ristorante la Perla, og som særlig sagkyndig medvirker arkitekt, professor Vibeke Dalgas.

Den officielle kåring af "Årets Hus 1993" finder sted lørdag den 12. juni. Klokkeslet og mødested meddeles i Hillerød Posten.

Foreningens medlemmer indbydes herved til at overvære kåringen.

MEDLEMSKONTINGENT

På generalforsamlingen i marts var der tilslutning til bestyrelsens forslag om uændret kontingent i 1993. Årskontingentet er altså stadig kr. 100, idet pensionister og studerende dog kun betaler kr. 50.

Man bedes benytte det indbetalingskort, der følger med nærværende medlemsblad. Betal venligst senest den 10. juni.

De nye medlemmer, der allerede har betalt for 1993, modtager ikke noget indbetalingskort.

For at undgå forsinkelser ved udsendelsen af medlemsbladet m. v. bedes man give oplysning om eventuel adresseændring til kassereren. Skulle der være fejl i navn og/eller adresse, som hidtil anført herfra, bedes også dette meddelt, eventuelt telefonisk: 42 26 24 32.

*

HVERVEFOLDER

Den reviderede hvervefolder er også vedlagt nærværende blad. Giv den venligst til en bekendt, som kan tænkes at ønske oplysninger om Lokalhistorisk Forening for Hillerød Kommune.

FORMANDSSKIFTE

Efter generalforsamlingen i marts bad Asger Berg sig fritaget for at fortsætte som formand for bestyrelsen - og i hans sted valgtes Margrethe Krogh Sørensen.

Asger Berg begrundede sit ønske med det større arbejdspress, han har fået som lektor ved Stenløse Gymnasium. Her blev han for nogen tid siden udpeget til studievejleder, og i denne egenskab må han ofte være på sin skole, også uden for undervisningstiden.

*

Det var i en kritisk situation, at Asger Berg i januar 1991 påtog sig formandshvervet, men det viste sig straks, at han var den rette til at få samarbejdet i bestyrelsen til at fungere gnidningsløst. Hans venlige form, parret med en fast ledelse og et omfattende engagement i foreningsarbejdet gjorde ham straks respekteret, således at alle følte, at krisen var overstået i samme øjeblik, han tog fat.

Asger Berg har arbejdet både energisk og dygtigt. Vi så det bl. a., da vi skulle gennemføre et af bestyrelsens hidtil største projekter, udgivelsen af "Gader og Veje i Hillerød Kommune". Det var ham, der ved henvendelse til en lang række institutioner og virksomheder sikrede det økonomiske grundlag for udgivelsen, og samtidig var han en uundværlig rådgiver ved tilrettelæggelsen af bogen.

Det er af mange grunde beklageligt, at Asger Berg har set sig nødsaget til at sige fra som formand. Vi har imidlertid den glæde, at han fortsætter i bestyrelsen. Det kommer ikke mindst medlemsbladets læsere til gode, idet vi kan påregne, at hans kompetente og interessante indlæg fortsat vil live op.

Alle, der kender Margrethe Krogh Sørensen, vil finde, at hun er den rette til at overtage formandsposten. Hun var i sin tid en af hovedkræfterne bag foreningens stiftelse, hun har været bestyrelsesmedlem siden denne tid, hun har en enorm arbejds-
evne - og så er hun fuld af gode ideer.

*

Der skal derfor gives udtryk for en stor tak til Asger Berg for hans hidtidige arbejde for Lokalhistorisk Forening, og for en stor glæde over, at Margrethe Krogh Sørensen har påtaget sig formandshvervet. Med hende på denne post ser bestyrelsen fremtiden i møde med den største ro.

A. M.

EN EFTERLYSNING

Fra Vegkontoret i Rogaland i Sydnorge har "Dansk Vejhistorisk Selskab" modtaget et brev om registrering af "Gångsteiner" (Trædesten) i de nordiske lande.

Trædesten er store sten, som lagt i en række over vandløb, lavtvandsområder, enge, moser etc. med et lille skridts afstand tillader tørskoet passage i størstedelen af året.

Sådanne sten er kendt herhjemme fra tiden f. Kr. (Ellemosen ved Tibirke), og fra vort århundrede findes enkelte beretninger om eksisterende trædestier (Dansk Vejtidskrift 1929 s. 202, Immervad).

Trædestensstier er udelukkende til brug for gående og er rimeligvis blevet til på ren lokal foranledning, så man kan næppe forvente at finde dem omtalt systematisk i administrative papirer. Dog kan administratorer af vandløb lejlighedsvis have været i berøring med dem.

"Dansk Vejhistorisk Selskab" vil gerne støtte vore vejhistorisk interesserede norske kollegers bestræbelser med registreringsarbejdet og skal bede læserne give et praj til undertegnede, hvis de har kendskab til endnu eksisterende trædestensstier eller har kendskab til lokalhistoriske meddelelser om emnet. Også mundtlige beretninger om tidligere eksisterende stier har interesse.

Meddelerne vil få direkte besked om efterlysningens resultater, som vil gå videre til Vegkontoret i Rogaland.

Dansk
Vejhistorisk
Selskab

Georg Christiansen
Sekretær i DVS
Høsterkøbvej 41
DK-2970 Hørsholm
Tlf. 42 81 35 18

»En mild, en ædel Höitidsdag«

Om grevinde Danners fødselsdage på Frederiksborg.

Der er tidligere skrevet om Frederik VII og grevinde Danners ophold på Frederiksborg 1848-59. På baggrund af dagjournaler, taffellister og køkkenjournaler er det muligt at føje nyt til om livet ved hoffet, især grevinde Danner og hendes tilknytning til Hillerød.

Dagjournalen blev ført af hoffoureren, dvs. den ansvarlige for indkvartering, befordring og lignende. I perioden 1848-53 blev der imidlertid ført 2 dagjournaler, en på Frederiksborg og en på Christiansborg. I hovedsagen er de to hold journaler identiske, men der er forskelle, således at de også supplerer hinanden. Indtil sommeren 1856 vedblev man at føre dobbeltjournal, men herefter blev der kun ført én journal for alle kongens residenser.

Ifølge H.D. Schepelern var årets højdepunkt ved hoffet juletræsfesten, som grevinde Danner arrangerede, og som første gang blev afholdt 1. juledag 1850. Men hvordan foregik det egentlig, når grevinden selv skulle fejres, fx. på sin fødselsdag den 21. april? Det var den dag på året, hvor kongen havde en særlig mulighed for udadtil at gøre stads af hende. Hvordan han gjorde det - for det antages, at det var ham, der lagde programmet - fremgår af det følgende.¹

Den 10. oktober 1848 flyttede Frederik VII residensen fra København ud til Frederiksborg, på hvis gamle kongeslot den skulle komme til at ligge i kortere eller længere perioder frem til 1859. Baggrunden for flytningen var dels de politiske omvæltninger, der resulterede i grundloven den 5. juni 1849, dels kongens personlige ønske om, at han samliv med Louise Rasmussen skulle fjernes fra hovedstadens rampelys.

Frederik VII's forsøg på at få hende accepteret af de meningsbærende kredse lykkedes ikke. Det københavnske borgerskab ville ikke vide af hende, og forholdet mellem kongehuset, aristokratiet og diplomatiet var spændt. Det skyldtes ikke blot, at hun var af simpel herkomst, datter af en ugift mor, tjenestepige Juliane Caroline Rasmussen, og mægler Gottlif Ludewig Køppen. Men til alles forargelse vedblev hun med at se sin tidligere kæreste Carl Berling, som i øvrigt var far til det barn, hun i største hemmelighed havde født i 1841, og som straks blev sat i pleje.

Ved at flytte til Frederiksborg kunne kongen og hans "dronning" færdes fri-

ere og uden i samme grad at være udsat for nærgående kritik af deres forhold. Berling, som Frederik VII havde kendt siden ungdomsårene og satte stor pris på, fulgte med. Han var ved tronskiftet i 1848 blevet kongens privatsekretær og generalsekretær for Civillisten og blev i 1849 udnævnt til kammerherre.

Residensforlæggelsen til Frederiksborg blev på alle måder til gavn for Hillerød. Hoffet kastede glans over byen, og den store hofhusholdning fik økonomisk betydning for byens handlende. Hillerøds borgere var glade for majestæten og hans gemalinde, og Frederik VII havde en enestående måde at omgås folk på.

UDFLUGTERNE

Ligesom Frederik VII elskede grevinden den nordsjællandske natur, især landskabet omkring, hvad hun selv kaldte "det guddommelige Frideriksborg",² som hun mente havde en helbredende virkning på hendes sind. Grevindens værelser lå på 1. sal i Prinsessefløjen, hvorfra hun havde udsigt over Slotssøen mod Jægerbakken.

Grevindens fødselsdag i 1849 nævnes slet ikke i dagjournalerne, men det fremgår, at man i årene 1850-54 tog på udflugt i det nordsjællandske. I 1850 gik turen således til Nakkehoved. Vejret var smukt, og man havde maden med hjemmefra. Først hen under aften vendte man tilbage til Frederiksborg, og her sluttede dagen med tebord i kongens gemak. De eneste gæster var de herværende kavalerer, dvs. adelige hofmænd. For grevinden - dengang endnu kun baronesse - blev fødselsdagen den "gladeste", hun endnu havde oplevet.³

Året efter, i 1851, faldt fødselsdagen sammen med 2. påskedag. Grevinde Danner var i mellemtiden blevet viet til Frederik VII i Frederiksborg Slotskirke, nærmere bestemt den 7. august 1850, og det betød, at fødselsdagen fik et lidt mere officielt præg. Om morgenen blev der spillet foran grevindens gemakker, og hoffets kavalerer mødte op til gratulationskur. Over middag kørte man til Arresødal, hvor selskabet blev hilst af 9 salutskud, både ved ankomsten og ved afgang. Her fik selskabet, der var på 30 personer, serveret diner, inden turen gik tilbage til Hillerød. Ligesom året før var der om aftenen inviteret til te og smørrebrød, hvorefter der var koncert med tre tyrolere. Blandt gæsterne fra Hillerød deltog kammerherre Georg Lerche, "Carlsberg", justitsråd Niels Peter Arboe, justitsråd Christopher Bentzon og ritmester Geert Gyllich, alle med frue. Inden selskabet ved midnatstid brød op, blev der skålet i champagne.

Den planlagte tur til Fredensborg Slot i 1852 måtte aflyses på grund af snevejr. Enkedronning Marie var netop død en måned forinden, den 21. marts, men

Grevinde Danner fotograferet i 1850'rne
(Foto: Kong Frederik den Syvendes Stiftelse paa Jægerspris)

i anledning af grevindens fødselsdag havde man aflagt hofsorgen. Der var gratulationskur om formiddagen for officianter, dvs. funktionærer og hofbetjente, kavalere og alle fra byen, som havde lyst til at lykønske grevinden. De, der mødte frem, blev inviteret til smørrebrød om aftenen. Efter spisningen blev der stillet spilleborde frem så de, der havde lyst, kunne tage sig et parti kortspil, whist eller rambus, for det spillede kongen og grevinden, når de slappede af sammen. Senere på aftenen blev der serveret champagne.

Samme år erhvervede kongen palæet i Skodsborg, og det var derfor naturligt, at fødselsdagsudflugten i 1853 gik dertil. Den 21. april var kongen i København, men han tog til Skodsborg om formiddagen. Overhofmarskal Levetzau og kongens adjudanter, kammerherrerne Fensmark og Sehestedt, var taget i forvejen. Ved middagstid nød man et omfattende måltid med kylling, kalvesteg, oksetunge, salt kød m.v. Berling var blevet i København, hvor han fik serveret en frokost bestående af smør, kylling, salt kød og ost, ledsaget af et glas mælk. Om aftenen, hvor han fik selskab af kammerherre Fensmark, fik han det samme som til frokost, dog var kyllingen skiftet ud med sneppe. Efter maden drak de to herrer kaffe med fløde.

Om denne fødselsdag skrev Grevinde Danner i sine dagbogsoptegnelser: "Atter idag har Gud ladet mig opleve et Aar af min Levetid! dette er hensvunden i Tilfredshed og Glæde; o hvormed har jeg fortjent denne Guds uendelige Naade! Jeg føler inderlig dette Overmaal af den Almægtiges Kjærlighed; maae jeg kunne, om end kun i en ringe Grad gjøre mig værdig til al denne Naade? Min elskede Fritz <Frederik VII> lod mig vække ved Musik, hvor jeg blev høitidelig stemt o Gud modtag min inderligste Tak for din Kjærlighed, og tilgiv mine Feil i din usigelige Miskundhed! Min Fritz har tilladt mig i al Stilhed at opleve denne Dag paa Skodsborg, hvor jeg er ham taknemmelig herfor!"⁴

Først om søndagen, den 24. april, fejrede man fødselsdagen officielt. Om formiddagen var der kaffe og smørrebrød, efterfulgt af chokolade og kage for 30 personer. Ved dineren var man 48, og ved souperen om aftenen 60. Herom skriver hun: "Det var en smuk Dag, først den store Gratulation som var meget net, og ligeledes Dienéen, hvor Kongen saa smukt udbragte min Toast; der var kommen langt flere end jeg havde ventet; f. Ex. Borgerrepræsentanterne; Comanddeuren for Garden etc."⁵

Borgerrepræsentanterne fra Hillerød var, foruden formanden kammerråd H.C. Ørsleff, urmager Goldschmidt, gæstgiver Abel, garver Hansen, købmand Sølling og kammer Hans Erslev. Barber Riemann jun., hvis far deltog i flere af fødselsdags-selskaberne som korsanger i Frederiksborg Sangforening, har i øvrigt berettet, at det var grevindens idé, at ikke blot embedsmændene, men også borgerne skulle inviteres med fruer. Men efter nogen tid opgav hun det, fordi hun syntes, at de

Frederiksborg Slot set fra Slotshavens Store Dam. Fotografiet er taget af Joseph Henschel i foråret 1859.
(Foto: Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.)

drak for meget og blev for livlige.⁶

Udflugten til Jægerspris Slot i 1854 var den sidste skovtur, der blev arrangeret på selve fødselsdagen, i hvert fald medens de boede på Frederiksborg. Det havde sandsynligvis noget at gøre med, at det officielle fødselsdagsprogram blev stadig mere omfattende.

Overtagelsen af Jægerspris Slot foregik netop den dag, idet skødet blev underskrevet. Men først på hendes fødselsdag i 1858 fik hun overdraget det formelt, og efter Frederiksborg Slots brand blev slottet deres faste domicil.

GÆSTERNE

Blandt Hillerøds borgere var det selvfølgelig først og fremmest repræsentanter for embedsborgerkabet, der deltog i hoffets selskabsliv. Og sådan var det også til grevindens fødselsdag. Foruden føromtalte kan nævnes amtmand Hans Schack Knuth, hospitalsforstander Svend Petersen, distriktslæge G. Arntz, læge Johan Ewertsen, sognepræst Johannes Galskjøt og branddirektør Schow. Personligt

nød grevinde Danner at omgås Hillerøds intelligens, og derfor blev også overlærere og adjunker ved Frederiksborg lærde Skole inviteret: G.S. Knæckenborg, H.C. Hertel, J.A. Ostermann, J. Reinhard, C. Børre, J. Kønigsfeldt og Johan Georg Lowson.

Også handelsborgerskabet var repræsenteret ved fødselsdagselskaberne. Flere af byens handlende sang nemlig i Frederiksborg Sangforening, som formodentlig har optrådt for selskabet.⁷ Korets medlemmer omfattede - foruden hoffourer Olivarius, som sang 1. tenor - gæstgiver Fleischer, boghandler Jensen (Høyer Olsens forgænger), bagermester Hillebrandt, snedkermester Chr. Neergaard, slagtermester Lindberg, glarmester Rump m.fl.

Der var dog to personer, som grevinde Danner var særlig knyttet til. Den ene var Frederikke Ferslew, gift med landinspektør Jens Ferslew, og den anden var Inger Margrethe Flemmer, rektor Flemmers kone. Til sidstnævnte bevarede hun et livslangt venskab, og fru Flemmer vedblev at være gæst ved hendes fødselsdagsfest, også efter at kongen og grevinde Danner havde forladt Hillerød.⁸

Sophie Arntz, som var søster til distriktslægen, fik også en vis betydning for grevinden, idet hun i marts 1858 blev ansat som selskabsdame til aflastning for den svagelige frk. Sophie Dreyer.

MENUERNE

Fødselsdagsmaden var et kapitel for sig. Man spiste godt på Frederiksborg, både til hverdag og fest. Traktementerne var de samme hvert år, eventuelt med en enkelt variation.

Dineren, som blev spist midt på dagen, omfattede altid en suppe til forret. Det var i mange år skildpaddesuppe, men i 1854 blev den afløst af en "Suppe à la reine", altså "Dronningesuppe",⁹ hvilket må betragtes som en venlig kommentar til grevindens status. Andre faste punkter på menuen var østers, som var en yndet spise ved hoffet, kogt eller røget laks med garniture, kylling og enten fasan, sneppe eller agerhøne, efterfulgt af lamme-, kalve- eller oksesteg. Til efterret var der kage, is med biskuits og marengs eller som i 1853 "Sneeboller" med ribsgelé. Man afsluttede altid måltidet med "Dessert" og kaffe med fløde. Med dessert menes antagelig dessertchokolade, konfekt. Den blev leveret af Hofurtekræmmer Salomonsens Efterfølger, Kgs. Nytorv 206 i København. Men også lokale handlende var leverandører til hoffet: slagtermester Lindberg, købmand Møller, bagermester Helbo, bagermester Hillebrandt og boghandler William Jensen.

I 1852 nævnes for første gang en fødselsdagskage, en stor dekoreret kage,

som bl.a. indeholdt rosiner, sukut og mandler. Den blev serveret tidligt på dagen, enten før eller i forbindelse med dejeuneren, hvor der blev serveret smørrebrød, chokolade, biskuits og kaffe med fløde.

Til souperen om aftenen steg antallet af gæster gennem årene fra ca. 30 til langt over 100. Traktementet var altid det samme: "Thésmørrebrød", dvs. te med fløde og dertil garneret smørrebrød og kolde anretninger. Der var postejer med trøfler eller østers, kapun eller kalkun i aspic, laks i mayonnaise, "Salade a l'Italienne", gelé af champagne eller rhinskvin, vanille- og appelsinis med biskuits og marengs og en eller anden form for kage. Af drikkevarer blev serveret limonade, punch - og senere på aftenen- champagne.

Også slottets ansatte, herunder køkkenpersonalet, der arbejdede under ledelse af køkkenmester Antoine Vial, spiste godt på grevindens fødselsdag. Altid en suppe, enten grøntsagssuppe med boller eller sødsuppe, efterfulgt af en kød- eller fiskeret. I 1851 fik de rødspætter, de tre følgende år henholdsvis oksekød i peberrod, kalvefrikassé og lammesteg. Også de sluttede af med kaffe med fløde.

MUSIKKEN

Der blev musiceret lige fra morgenstunden, idet Frederik VII lod Gardens Musikkorps spille foran grevindens sovegemak. Senere på dagen, når kongen under spisningen havde udbragt hendes skål, blev der givet touche, hvorefter der blev spillet Emil Hornemans pompøse "Bøn for Danmark", bedre kendt som "Kongernes Konge!"

Et andet vigtigt indslag i fødselsdagsprogrammet var aftenkoncerten. Musik betød meget for grevinde Danner, og den musikalske dannelse hun havde fået som balletdanserinde på Det kgl. Teater, kom til at præge hendes liv. Hun holdt især meget af at synge, og kgl. kammermusiker Christian Julius Hansen, også kaldet "Farinelli",¹⁰ kom ofte til Frederiksborg for at akkompagnere hende og hjælpe med indstuderingen af nye sange.

Det morede kongen, når hun lavede sine sangøvelser, og af og til optrådte hun for et lille, udvalgt publikum som fx. i påsken 1853. Her sang hun sammen med sangeren Friedrich Young, der var broder til maleren Eduard Young, der midlertidigt boede på Frederiksborg, fordi han skulle portrættere kongen og grevinden.

Senere uddannede grevinde Danner sin stemme hos den danske operascenes førende, dramatiske sangerinde, Leocadie Gerlach. Hun har senere udtalt, at grevinden var både musikalsk og flittig,¹¹ og hun kom efter sigende til at synge

Vilhelm Gertner: En malkepige bringer mælk ned i kælderens <på Frederiksborg Slot>. 1856.
Gengivet efter Bruun Rasmussens Kunstauktion nr. 307, Februar 1974.

rigtig pænt.¹²

Derfor var det også først og fremmest sangere - eller skuespillere, der også kunne synge godt - der blev engageret til fødselsdagskoncerterne. Selvskreven var førnævnte C.J. Hansen. Af andre kan nævnes Rasmus Christian Faaborg, deklamationsinstruktør Nicolai Peter Nielsen, selv født og opvokset på Frederiksborg som søn af stutmester Friedrich C.E. Nielsen. Han blev i øvrigt udnævnt til professor ved Det kongelige Danske Musikkonservatorium på hendes fødselsdag i 1855. Så var der Leocadie Fossum, som hun hed, inden giftermålet i 1861 med Det kgl. Teaters syngemester, Carl Ludvig Gerlach, der også hørte til kredsen. Han var et år så uheldig, at han pludselig blev hæs og derfor ikke kunne synge.

Som tidligere nævnt deltog også Frederiksborg Sangforening under ledelse af organist Stensler, bl.a. i 1854. I anledning af fødselsdagen var der skrevet en kantate for solo og kor, som formodentlig er sunget af koret - med hoffourer Olivarius i spidsen. Her lyder omkvædet:¹³

Hil Dig! Hil Dig! Fyrstefrue!
Hil Din Idræt og Din Færd!
Og gid Fremtids Slægter skue
Grant som vi, Dit Værd!

Grevinde Danner modtog hvert eneste år mange digte og sange i anledning af fødselsdagen, og fælles for dem er, at hun prises for sin gode indflydelse på kongen og for sin velgørenhed. Et eksempel på det første ses i digtet med overskriften "Den 21. April 1852", hvorfra citeres sidste strofe:¹⁴

Som Svalen flyver hid med snare Iil
Og priser Somren med sin svage Stemme,
Saa skal det danske Hjerter i April
En mild, en ædel Höitidsdag ei glemme;
Ei nævnes Festens Dronning her ved Navn,
Vi signe den, med Ærefrygt i Favn:
Den Rosenblomst, der Kongens Liv forsøder!

HØJDEPUNKTET

Ifølge kilderne blev grevinde Danners 41-års fødselsdag i 1856 hendes mest glansfuldt fejrede. Dette hænger sikkert sammen med, at hun endelig - efter årelange bestræbelser fra kongens side - blev optaget i Hof- og Statskalenderen. Grevinde Danner var nu formelt og officielt blevet anerkendt som kongens hustru, og det skulle fejres med manér.

Allerede kl. halv syv om morgenen stillede Gardens Musikkorps i galla i hendes arbejdsværelse og spillede et par numre, og kl. 7 blev der affyret 9 salutskud fra Dronningøen, hvorefter der blev spillet en hymne. Op ad formiddagen kom slottets funktionærer for at gratulere, hvorefter der var almindelig gratulationskur fra kl. 12-1. Foruden hoffets kavalerer mødte en del af byens embedsmænd op med familie, og de blev alle inviteret til at komme til festen om aftenen kl. 8. Men inden da var der gallataffel. Her deltog ministrene og andre honoratiores. Fra Hillerød kom justitsråd Arboe og rektor Flemmer.

Desværre vides det ikke, hvad de har fået at spise, fordi Kjøkken-Depencé-Journalen for 1856 er gået tabt. Hans Majestæt udbragte som sædvanlig "<sin> høitelskede Gemalindes Skaal",¹⁵ som blev efterfulgt af touche og 9 salutskud

Det danske Kongehus.

Kong Frederik VII til Danmark, de Wendes og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Rauenborg og Dilenborg, fød 6 October 1808, succederede 20 Januar 1848, morgannatlig formælet 7 August 1850 med Louise Christiane Befnødgrevinde Danner.

Kongelig Dansk Hof- og Statscalender 1856. "Morganatisk formælet" er det samme som ægteskab til venstre hånd, hvilket betyder, at hustruen og eventuelle børn ikke kommer til at dele mandens (faderens) privilegier og rettigheder.

fra Dronningeøen. Han havde desuden givet ordre til, at der ved deres fællesskål skulle affyres 27 salutskud.

Om aftenen var der så koncert for 120 indbudte. De medvirkende var kgl. kammerangerinde fru Fossum, sangeren Peter Schram samt kammermusikerne C.J. Hansen, Christian Kellermann og Severin Løvenskjold. I pausen mellem koncertens to afdelinger var der stående souper. Efter koncerten trak kunstnerne sig tilbage i kammerassessor Løitveds lejlighed for at spise.

Aftenen sluttede med et fantastisk fyrværkeri i Slotshaven. Det indledtes med 3 kanonskud, efterfulgt af bl.a. et batteri raketter, en "Stor dobbelt Sol", "Mølle med Colombas", "Sole med bengalske Flammer", "Raketter med Kugler", "Bomber med Sværmere og Stjerner" og "Caprice med romanske Lys".¹⁶ Kulminationen var grevindens monogram med grevekrone, omgivet af "Straaleild, Blomsterfontainer, Raketbouquetter og Stjerner". Fyrværkeriet sluttede med "et Batterie af Raketter", derefter 3 kanonskud, hvorefter retræten blev spillet for fuld musik. Og dagen endte, som den var begyndt, med 9 salutskud fra Dronningeøen.

AFSLUTNING

Det følgende år blev fødselsdagen fejret relativt beskedent. Der var i foråret 1857 tilsyneladende en smitsom syge i omløb ved hoffet. Både grevinde Danner og frk. Dreyer havde været sløje, og kun en uge inden fødselsdagen var overhofmarskal Levetzau stadig så dårlig, at han ikke kunne meldes til tjeneste. Der var ingen gratulationskur, og efter ønske var der hverken embedsmænd eller andre honoratiøres til stede. Den stigende modstand mod grevinden har naturligvis også medvirket til, at hoffet fandt det tilrådeligt at festligholde dagen

Grevinde Danners monogram, som indgik i festfyrværkeriet i Slotshaven i 1856.

under mere private former.

Det samme var tilfældet i 1858. Der var ingen kur eller gratulation, men der var henlagt lister i forgemakket, hvor man kunne skrive sig på. Ved taflet var man et sluttet selskab på 12, og som sædvanlig spillede Gardens Musikkorps.

Fødselsdagen i 1859 blev grevinde Danners sidste på Frederiksborg. Den blev fejret med stor højtidelighed, og i talen til hende fremhævede kongen hendes indsats, der havde reddet ham og Danmark.¹⁷ Herefter blev der som altid givet touche og spillet "Bøn for Danmark". For at markere dagen havde Frederik VII ladet det gamle springvand i ydermuren på Prinsessefløjen restaurere og udstyre med grevindens monogram, og det sprang nu for første gang.¹⁸

Den 17. december samme år brændte Frederiksborg, og Hillerøds tid som residensby var for altid forbi. Slottet blev genrejst og indrettet som Nationalhistorisk Museum. Tilbage er to stednavne, der fortæller om grevinde Danners tilknytning til Hillerød: Louiseøen i Badstueødammen, som Frederik VII navngav medens de residerede her, og Danners Plads ved Slotsarkaderne, indviet 1992.

Birgit Christensen og Eva Holm-Nielsen

Kilder:

RA: Rigsarkivet.

RA Folketællingen 1850.

RA Kongehusets arkiv, Fr. VII, XI Lensgrevinde Louise Danners arkiv, 1852-73, lejlighedsdigte.

RA Overhofmarskallatets arkiv. Hoffourerkontorets arkiv: Taffellister 1850ff.

RA Overhofmarskallatets arkiv: Taffeljournaler 1850ff.

RA Overhofmarskallatets arkiv. Hoffourerkontorets arkiv: Kjøkken-Depençé-Journaler til og med 1855.

RA Overhofmarskallatets arkiv: Hoffourerens Dagjournal, Christiansborg 1850ff.

RA Overhofmarskallatets arkiv: Hoffourerens Dagjournal, Frederiksborg 1850ff.

Noter:

1. Grevinde Danner udtrykker selv, at kongen har "indrettet" det hele charmant (om fødselsdagen i 1853), Moltesen, s. 117.
2. Ibid., s. 117.
3. I et brev til sin grandtante, madam Monsees, Neiiendam, s. 103.
4. Moltesen, s. 116.
5. Ibid., s. 117.
6. Hermansen, s. 278.
7. Ved taffellisterne til fødselsdagen i henholdsvis 1853 og 1854 var også en liste over korets medlemmer.
8. Hofffourerens Dagjournal, 21. april 1863.
9. En samtidig opskrift findes i Madam Mangor's Kogebog, ed. Vivi Berendt, Kbh. 1988, s. 36.
10. Neiiendam, s. 118.
11. Ibid., s. 117.
12. I et brev af 6. august 1860, "Uddrag af Breve fra Frederikke v. Stemann", Gads Danske Magasin 1911-12, s. 232.
13. Anonymt, trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri, 1854.
14. Anonymt, trykt hos J.L. Sivertsen.
15. Blandt taffellisterne lå et håndskrevet "Program den 21. April 1856, paa Frederiksborg", dikteret af kongen selv.
16. Håndskrevet "Program" ved taffellisterne.
17. Trap, s. 331
18. Dette oplyses af Trap, s. 331, men betvivles af Jørgen Paulsen (Trap, s.565,9).

Litteratur:

- Bodenhoff, E.: Kongesorger. Hofliv under Fr. VII, Kbh. 1913.
- Dahlerup, Hans Birch: Mit livs Begivenheder bd. IV, 1912, ed. Joost Dahlerup. Dansk Biografisk Leksikon, Kbh. 1887-1905.
- Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg., Kbh. 1979-84.
- Danstrup, John og Hal Koch: Danmarks Historie, bd. XI, Kbh. 1964.
- Hermansen, Victor: Hillerød By, Hillerød 1935.
- Kongelig Dansk Hof- og Statscalender 1850ff.
- Kornerup, Bjørn: Frederiksborg Statsskoles Historie, Hillerød 1933.
- Lange, Victor: Gamle Minder. Erindringer fra Barndommen i Frederiksborg fra 1852-1866, Hillerød 1919.
- Meisner, Morten: Grevinde Danner - en oprørske kvinde, Kbh. 1990.
- Mikkelsen, Birger: Konge til Danmark - en biografi af Frederik VII, Helsingør u.a.
- Moltesen, L.: "Ottegørelser af Lensgrevinde Danner fra 1853-1854", Historisk Tidsskrift, 8 Række, Bd. VI, 1915-17.
- Neiiendam, Robert: Grevinde Danner. En historisk beretning om et besynderligt liv, 2. udg., Kbh. 1970.
- Prytz, Signe: Frederik VII og Nordsjælland, Hillerød 1966.
- Schepelern, H.D., Jørgen Paulsen og Povl Eller: Omkring Frederiksborg Slots brand, Hillerød 1964.
- Trap, J.P.: Fra fire Kongers Tid, bd. II, Kbh. 1966.
- Uhrskov, Anders: Hillerødbogen, Hillerød 1948.
- Uhrskov, Anders: Nye Kulturbilleder fra Hillerød og Omegn 1849-1914, Hillerød 1956.
- Veiviser eller Anvisning til Kjøbenhavns, Christianshavns, Forstædernes og Frederiksbergs Beboere for Aaret 1850, udg. L.B. Thiesens Enke.
- Westengaard, Erik: Kampagnen mod grevinde Danner, Jægerspris 1989

SLOTSHAVE-VANDRING

Tidspunktet for den årlige vandretur i Frederiksborg Slotshave er ændret til den 25. maj kl. 19.00.

Slotsgartner Søren Laursen fortæller om parkens havearkitektur og historie.

Mødestedet er Annaborg parkeringsplads, ved Hjulmagerens Hus.

INDSAMLING

Lokalhistorisk Arkiv for Hillerød Kommune planlægger en større udstilling, der tidsmæssigt dækker årene 1940'erne, 1950'erne og 1960'erne.

I den forbindelse vil der i efteråret 1993 blive arrangeret en indsamlingskampagne med flere lokalhistoriske indslag. Perioden er endnu ikke fastlagt, men allerede nu er arkivet interesseret i at modtage eller låne materiale fra foreningens medlemmer.

Specielt vil vi gerne have fotografier fra de tre årtier. Billederne må gerne illustrere personer, arbejdspladser, aktiviteter af forskellig art (teater, sport, leg m. m.). Kort sagt alt, hvad der hører med til en almindelig dagligdag.

Udstillingen planlægges afholdt i foråret 1994. Har man materiale eller kender man personer, der kan tænkes at have en samling fotografier, bedes man henvende sig til Lisbet Schacht Hansen, Hillerød Bibliotek.

ALT HAR INTERESSE!

Har man fotografier, der tidsmæssigt ligger uden for de nævnte år, er arkivet naturligvis også interesseret i disse. Det er vigtigt at bevare fortiden for fremtiden! Kontakt derfor Lokalhistorisk Arkiv, før fotografier m. v. kasseres.

GENERALFORSAMLINGEN

Foreningen afholdt ordinær generalforsamling den 17. 3. 1993. Bestyrelsens årsberetning og regnskab for 1992 blev godkendt. Kontingentet for 1993 fastsattes (uændret) til kr. 100, for pensionister og studerende kr. 50.

Asger Berg, Eva Holm-Nielsen og Margrethe Krogh Sørensen genvalgte til bestyrelsen. Som suppleant genvalgte Flemming Rune Petersen og Per Andersen blev nyvalgt. Carl Ratsach og Søren R. Christensen blev genvalgt som hhv. revisor og revisorsuppleant.

BESTYRELSEN

Formand: Margrethe Krogh Sørensen, Hestehavevej 13, 3400 Hillerød	42 26 72 32
Næstformand: Jørgen Berner, Åvang 78, 3400 Hillerød	42 26 06 13
Kasserer: Anton Mariegaard, Tjørnevang 4, 3400 Hillerød	42 26 24 32
Sekretær: Eva Holm-Nielsen, S. Kierkegårdsvej 1, 3400 Hillerød	42 26 46 89
Asger Berg, S. Kierkegårdsvej 1, 3400 Hillerød	42 26 46 89
Peter Madsen, Paradisvænget 20, 3400 Hillerød	42 26 27 11
- - - -	
Lisbet Schacht Hansen, Lokalhistorisk Arkiv, Bakkegade 23, Hill.	42 26 95 22

MEDLEMSBLADET

kommer 4 gange om året. Næste nummer forventes udsendt i august 1993. Bidrag til bladet bedes sendt til redaktøren:

Anton Mariegaard, Tjørnevang 4, 3400 Hillerød 42 26 24 32

LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE

MED STØTTE FRA:

C.A. Andersen malerfirma - Baltica Finans - Bikuben - Borg & Green - Dansk Lokalhistorisk Forening - Den Danske Bank - Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg - Grafisk Center Hillerød - FO Arbejdernes Fællesorganisations Byggeaktieselskab - Frederiksborg Amts Avis - Hillerød Bibliotek - Hillerød Kommune - Hillerød Posten - Høvel Electric - Jyske Bank - Ristorante La Perla - Lokalbanken - Nykredit - Ullerød Brugsforening - Unibank - Wiibroes Bryggeri.

GRAFISK CENTER

HILLERØD

Milnersvej 46 · 3400 Hillerød
Tlf. 48 24 27 00

FULL-SERVICE **- fra idé til færdig tryk**

BROCHURER
KATALOGER
ÅRSBERETNINGER
PLAKATER
TIDSSKRIFTER
BØGER

Vi har:

Tegnestue - Fotosats

*Diskette-konvertering
samt scanning af billeder*

*Reproduktion af 4-farve
og sort/hvid*

*Trykning på store og små
offsetmaskiner
samt efterbehandling*